

Τροποποίηση του ΠΔ 219/1991 περί εμπορικών αντιπροσώπων

*Του Προκόπη Δημητριάδη,
LL.M. (Cambridge), ΜΔΕ Αστικού Δικαίου (Παν. Αθηνών), Δικηγόρου
Συνεργάτη της «ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ, Εταιρεία Δικηγόρων»*

Με το άρθρο 14 παρ. 3 και 4 του ν. 3557/2007 (Τροποποίηση του π.δ. 237/1986 (ΦΕΚ 110 Α) με το οποίο κωδικοποιήθηκε ο ν. 489/1976 "Περί υποχρεωτικής ασφάλισης της εξ ατυχημάτων αυτοκινήτων αστικής ευθύνης" (ΦΕΚ 331 Α') και άλλες διατάξεις), νομοθέτημα με το οποίο κατά βάση επήλθαν σημαντικές τροποποιήσεις στο δίκαιο της υποχρεωτικής ασφάλισης για την αστική ευθύνη από αυτοκινητικά ατυχήματα, (συναντούμε εδώ άλλο ένα παράδειγμα της ανευθυνότητας του έλληνα νομοθέτη που συνεχίζει να περιλαμβάνει σημαντικές τροποποιήσεις νομοθετικών κειμένων σε άσχετα νομοθετήματα και να τροποποιεί προεδρικά διατάγματα με νόμους...) επήλθαν σημαντικές τροποποιήσεις στο Προεδρικό Διάταγμα 219/1991 «περί εμπορικών αντιπροσώπων σε συμμόρφωση με την Οδηγία 86/653/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων», όπως αυτό είχε ήδη τροποποιηθεί με τα ΠΔ 264/1991, 249/1993, 88/1994 και κυρίως με το ΠΔ 312/1995.

Οι τροποποιήσεις είναι σημαντικές και κινούνται προς τρεις κατευθύνσεις:

- α) Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 3 του ν. 3557/2007 για την εφαρμογή του προεδρικού διατάγματος για τους εμπορικούς αντιπροσώπους δεν απαιτείται πλέον η τήρηση έγγραφου τύπου.
- β) Περαιτέρω, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο επιτρέπεται πλέον κάθε συμβαλλόμενο μέρος να παραιτηθεί εκ των προτέρων από το δικαίωμα που του παρέχει το άρθρο 8 παρ. 1β του ΠΔ 219/1991 βάσει του οποίου κάθε συμβαλλόμενο μέρος έχει το δικαίωμα να λάβει από το άλλο, αφού το ζητήσει, ενυπόγραφο έγγραφο που θα αναφέρει το περιεχόμενο της μεταξύ τους σύμβασης καθώς και τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις της.
- γ) Τέλος, όπως ρητά ορίζεται από το άρθρο 14 παρ.4 του ν.3557/2007 «οι διατάξεις του π.δ. 219/1991, όπως ισχύει, εφαρμόζονται αναλόγως στις συμβάσεις:
  - α) αντιπροσωπείας, οι οποίες αφορούν παροχή υπηρεσιών,
  - β) αποκλειστικής διανομής, εφόσον, ως συνέπεια της σύμβασης αυτής, ο διανομέας ενεργεί ως τμήμα της εμπορικής οργάνωσης του προμηθευτή.»

Από τις ως άνω τροποποιήσεις, με τις οποίες ουσιαστικά ο νομοθέτης έρχεται να υιοθετήσει λύσεις οι οποίες ήδη είχαν προταθεί από τη θεωρία και τη νομολογία ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η επέκταση της εφαρμογής των διατάξεων για τους εμπορικούς αντιπροσώπους στους αντιπροσώπους που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών αλλά και στους αποκλειστικούς διανομείς υπό την προϋπόθεση βεβαίως που θέτει η νέα ρύθμιση, δηλαδή της λειτουργίας του διανομέα ως τμήματος της εμπορικής οργάνωσης του προμηθευτή.

Θυμίζουμε πως το ζήτημα της αναλογικής εφαρμογής ή μη των διατάξεων για τη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας στη σύμβαση εμπορικής διανομής, σύμβασης κατά βάση αρρυθμιστης στο ελληνικό δίκαιο, αλλά και γενικότερα σε άλλες συμβάσεις διαμεσολάβησης απασχολεί από καιρό θεωρία και νομολογία. (βλ. μεταξύ άλλων: Ηλίας Σουφλερός, Η οδηγία 86/653/ΕΟΚ για τους εμπορικούς αντιπροσώπους και η αναλογική εφαρμογή του εθνικού νομοθετήματος που τη μεταφέρει στο εθνικό δίκαιο –παρατηρήσεις στη διάταξη του ΔΕΚ της 10.2.2004,

υποθ. C-85/2003, Μαυρωνά κατά Δέλτα, ΔΕΕ 2004, 976, Σπυριδούλα Σίσσυ Τσίρου, Η αναλογική εφαρμογή του ΠΔ 219/1991 περί εμπορικών αντιπροσώπων στη σύμβαση διανομής υπό το φως της απόφασης ΑΠ 139/2006, ΝοΒ 2006, 1681, Ιωάννης Δρυλλεράκης, Ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων περί εμπορικών αντιπροσώπων στη σύμβαση διανομής, ΔΕΕ 2006, 1252, Νικόλαος Βερβεσός, Η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του π.δ. 219/1991 για τον εμπορικό αντιπρόσωπο εμπορευμάτων στον εμπορικό διανομέα, ΧρΙΔ 2006, 855, Γεώργιος Νικολαΐδης, Σκέψεις για την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για την εμπορική αντιπροσωπεία εμπορευμάτων σε άλλες όμοιες διαμεσολαβητικές συμβάσεις, ΧρΙΔ 2006, 843, Δημήτριος Ρούσσης, Ο υπολογισμός της αποζημίωσης πελατείας εμπορικού αντιπροσώπου διανομέα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006, Χρήστος Μαστροκώστας, Έννοια της σύμβασης εμπορικής διανομής, οι κανόνες που διέπουν το τέλος της, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2003).

Αν και η αρχική προσέγγιση ομόφωνα της θεωρίας αλλά και ύστερα από κάποιο διάστημα και της νομολογίας (βλ. ΑΠ 849/2002, ΝοΒ 2003, 47, ΕφΑθ 8316/1999, ΧρΙΔ 2001, 353, ΕφΑθ 874/2002, ΕλλΔνη 2003,248) ήταν υπέρ της αναλογικής εφαρμογής, η αιτιολογημένη διάταξη του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση Μαυρωνά κατά Δέλτα (C-85/2003) περιέπλεξε τα πράγματα (ΔΕΕ 2004, 1027 = ΧρΙΔ 2004, 636). Στην υπόθεση αυτή το ΔΕΚ έκρινε πως δεν είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας 86/653 στο διανομέα διότι η σύμβαση διανομής δεν ανήκει στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας. Ορισμένοι έσπευσαν να θεωρήσουν πως η κρίση αυτή του ΔΕΚ ουσιαστικά στερεί από τον Έλληνα δικαστή τη δυνατότητα να εφαρμόσει αναλογικά το ΠΔ 219/1991 στις συμβάσεις διανομής και σε άλλες συμβάσεις διαμεσολάβησης. Αυτή την άποψη υιοθέτησε και η υπ' αριθμ. 986/2005 απόφαση του Εφετείου Αθηνών (ΧρΙΔ 2005, 363 = ΔΕΕ 2005, 701) η οποία έκρινε πως μετά την ως άνω διάταξη του ΔΕΚ οποιαδήποτε αναλογική εφαρμογή της Οδηγίας και του ΠΔ 219/1991 σε οποιοδήποτε διαρκείς μεσολαβητικές συμβάσεις αντίκειται στην ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου. Τούτο όμως αποτελούσε λανθασμένη ανάγνωση της απόφασης του ΔΕΚ διότι με τη διάταξη του το Δικαστήριο δεν απέκλεισε τη δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής του **εθνικού νομοθετήματος** με το οποίο ενσωματώνεται η Οδηγία στη σύμβαση διανομής, δηλαδή, στην περίπτωση της Ελλάδας, του ΠΔ 219/1991 εφόσον τούτο είναι προφανώς χρήσιμο και καμία άλλη διάταξη του Κοινοτικού Δικαίου δεν το εμποδίζει. Το ότι αυτή είναι η σωστή ανάγνωση της διάταξης του ΔΕΚ επί της υποθέσεως Μαυρωνά επιβεβαίωσε πρόσφατα και η ΑΠ 139/2006 η οποία, αφού δέχτηκε την ύπαρξη γνήσιου νομοθετικού κενού, εφήρμοσε αναλογικά τις διατάξεις περί εντολής του ΑΚ (713 επ., ΕισΝΑΚ 3) αλλά και του Εμπορικού Νόμου (91επ.) σε συνδυασμό με αυτές του ΠΔ 219/1991, κατά το μέρος που αυτές προσαρμόζονται στη φύση και στο περιεχόμενο της συγκεκριμένης διαρκούς σύμβασης, εφόσον αυτή προσομοιάζει κατά τα ουσιώδη κρίσιμα σημεία της με εκείνη της εμπορικής αντιπροσωπείας. (ΝοΒ 2006, 1109, = ΧρΙΔ 2006, 538 = ΔΕΕ 2006, 649 = ΕΕΔ 2006, 418 = ΕΕμπΔ 2006, 307)

Μετά και από την πρόσφατη απόφαση του ΑΠ επικράτησε η άποψη πως είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του ΠΔ 219/1991 στους διανομείς εφόσον πληρούνται ενδεικτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις;

α) ο διανομέας ενεργεί ως τμήμα της εμπορικής οργάνωσης του αντισυμβαλλόμενου έχοντας την ίδια ασθενή θέση και έντονη εξάρτηση από τον παραγωγό αλλά και τον

αυτό βαθμό ένταξης στο δίκτυο διανομής με τον τύπο του εμπορικού αντιπροσώπου τον οποίο ο κοινοτικός νομοθέτης είχε υπόψη του όταν θέσπισε τις προστατευτικές διατάξεις της ως άνω Οδηγίας,

β) ο διανομέας συμβάλλει στην επέκταση της πελατείας του αντισυμβαλλομένου του, επιτελών σε σημαντική έκταση καθήκοντα συγκρίσιμα με εκείνα του εμπορικού αντιπροσώπου,

γ) ο διανομέας γνωστοποιεί το πελατολόγιό του στον προμηθευτή και η πελατεία του περιέρχεται στον προμηθευτή μετά τη λήξη της σύμβασης διανομής,

δ) ο διανομέας αναλαμβάνει υποχρέωση μη ανταγωνισμού και

ε) γενικά υφίσταται ομοιότητα της οικονομικής δράσης και των οικονομικών οφελών του διανομέως με αυτή του εμπορικού αντιπροσώπου.

Η τροποποίηση του ΠΔ 219/1991 στην οποία αναφερόμαστε ήρθε να προσθέσει ένα νέο δεδομένο στην όλη συζήτηση. Με τη νέα νομοθετική ρύθμιση δίδεται εν πρώτοις γενικά καταφατική απάντηση στο αν είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για τη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας εμπορευμάτων στη σύμβαση αντιπροσωπείας που σχετίζεται με την παροχή υπηρεσιών καθώς και στη σύμβαση αποκλειστικής διανομής. Πέρα από τη σημαντική διαπίστωση πως ο νομοθέτης επέλεξε να μην αναφερθεί στη σύμβαση επιλεκτικής διανομής ή και στη σύμβαση franchising (άραγε είναι δυνατόν να συνεχίσουμε να μιλάμε για ακούσιο νομοθετικό κενό σε σχέση με αυτές τις περιπτώσεις;), παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός πως, σε αντίθεση με την πρόσφατη νομολογία του Αρείου Πάγου η οποία έθετε μια σειρά από προϋποθέσεις για να καταφάσκει την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων για τη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας στη σύμβαση διανομής, ο νομοθέτης φαίνεται να αρκείται σε μια μόνο: το να ενεργεί ο διανομέας ως τμήμα της εμπορικής οργάνωσης του προμηθευτή. Φαίνεται πως με τη διατύπωση αυτή ο νομοθέτης θέλησε να αποτυπώσει την πρώτη από τις προϋποθέσεις που έθετε η νομολογία του Αρείου Πάγου. Ζήτημα τίθεται όμως ως προς τις υπόλοιπες προϋποθέσεις που (ενδεικτικά πάντως) είχε θέσει ο ΑΠ. Δεν απαιτούνται πλέον; Αφήνεται πάλι το ζήτημα στο δικαστή να κρίνει αν απαιτούνται *in concreto* και περισσότερα στοιχεία για να καταφάσκει την αναλογική εφαρμογή; Και πόσο εύκολο είναι να γίνει αυτό όταν ο νομοθέτης δεν επέλεξε να εκφραστεί ενδεικτικά όπως εύκολα θα μπορούσε να είχε κάνει; Μήπως ο νομοθέτης θεώρησε πως το κριτήριο της ενέργειας του διανομέως ως τμήματος της εμπορικής οργάνωσης του προμηθευτή εμπεριέχει όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις; Σίγουρα προσπαθώντας να απαντήσουμε στα ερωτήματα αυτά δεν πρέπει να μας διαφύγει πως πρόθεση του νομοθέτη (όπως αυτή διαφαίνεται και από την κατάργηση του εγγράφου τύπου) είναι η διεύρυνση των περιπτώσεων προστασίας μέσω της υπαγωγής στο ΠΔ 219/1991. Κατόπιν αυτών αναμένεται πως στο ζήτημα αυτό θα επικεντρωθεί πλέον το ενδιαφέρον των θεωρητικών ενώ η νομολογία, απαλλαγμένη από το «άγχος» της δυνατότητας αναλογικής εφαρμογής, καλείται τώρα να προσδιορίσει με σαφήνεια τις προϋποθέσεις της.